Metodologie lingvistického výzkumu
=
Metodologie obecné lingvistiky

Mgr. Božana Niševa, Ph.D. – Mgr. Grégoire Labbé, Ph.D.

Dělení lingvistiky

- **Obecná jazykověda** se zabývá „jazykem vůbec“, jeho podstatou („filozofie jazyka“), metodami zkoumání jazyka, klasifikací jazyků apod.
- **Konkrétní obory** se zabývají jednotlivými jazyky nebo skupinami jazyků. S tím souvisí členění jazykovědy podle uplatněné metody: rozlišujeme jazykovědu ***popisnou*** (založenou na aplikaci metody *strukturní analýzy*), ***typologickou*** (*porovnávací, konfrontační*), ***filologickou*** a ***historickosrovnávací***. Historickosrovnávací jazykověd zkoumá vždy celou jazykovou rodinu (srovnávací jazykověda indoevropská, semitohamitská apod.).
- V této souvislosti je třeba se blíže dotknout často zdůrazňovaného rozdílu mezi synchronním a diachronním přístupem k jazykovým jevům.

- **synchronní jazykověda zkoumá jazyk v určitém bodu jeho vývoje (zpravidla současný jazyk)**
- **diachronní jazykověda naproti tomu zkoumá proces vývoje jazyka (jazykové změny)**.

- **Až do konce 18. století** bylo bádání o jazyce zaměřeno převážně synchronně (v podstatě chyběl historický pohled na jazyk). **Od začátku 19. století** však naprosto převládla diachronní (historickosrovnávací) jazykověda a synchronní zkoumání jazyka bylo málem pokládáno za nevědecké (často bývá vznik historickosrovnávací jazykovědy pokládán – ne zcela právem – za začátek vědeckého zkoumání jazyka vůbec!). Tato situace se radikálně změnila **v 20. letech 20. století**, kdy se do popředí opět dostalo synchronně orientované bádání (různé směry tzv. *lingvistického strukturalizmu*).

- Další základní kritéria pro dělení lingvistiky

1) Kterými jazyky se dílčí jazykovědná disciplína zabývá;
2) Kterou složku jazyka studuje.

- Podle **prvního kritéria** rozlišujeme např. bohemistiku, anglistiku, hispanistiku, sinologii, japanologii atd. Jsou ale také obory, které studují více jazyků, jako je např. slavistika, germanistika, romanistika, orientalistika, případně indoevropeistika apod.
- **Druhé kritérium** nám umožňuje rozdělit lingvistiku do celé řady dílčích oborů, které zkoumají vždy nějakou složku jazyka, a takové obory je možné rozdělit na hlavní a pomocné nebo doplňkové.

- Tři hlavní složky jazyka jsou jeho zvuková podoba, slovní zásoba a gramatika. Proto se za hlavní jazykovědné disciplíny zpravidla považují ty, které je zkoumají. Jsou to fonetika a fonologie, lexikologie a sémantika, které se věnují především studiu slovní zásoby, a konečně morfologie a syntax, které zkoumají gramatiku jazyka.

- Některé z ostatních oborů zkoumají určité specifické stránky jazyků, jako je tomu např. u *etymologie*, která se zabývá původem jednotlivých slov, nebo *dialektologie*, která studuje jednotlivá nářečí a zpracovává lingvistické atlasy, také *stylistika*, která buď styl jednotlivých autorů nebo také tzv. funkční styly, tj. používání různých jazykových prostředků v závislosti na funkci, kterou má příslušná výpověď plnit.
- Na neposledním místě jsou moderní pomezní disciplíny, tj. obory, které v současné lingvistice hrají stále důležitější úlohu, protože vesměs nabízejí pohled na takové stránky jazyka, kterým se až do poměrně nedávné doby lingvisté vůbec nevěnovali. V souvislosti s tím se dnes hovoří o *interdisciplinární jazykovědě* – hranice „čisté“ lingvistiky se překračují a výzkum se zaměřuje na další aspekty jazykové komunikace.
- Např. interdisciplinární jazykovědné odvětví *sociolingvistika* se zabývá zkoumáním vtahu jazyka a společnosti.
- *Etnolingvistika* se zaměřuje na zkoumání vztahu jazyka a kultury etnik, jejich jazyků, zvyků, rituálů, resp. jejich tradice.
- *Psycholingvistika* se zajímá o otázky jako je např. otázka kódování a dekódování v komunikačním procesu, osvojování jazyka a komunikace, vztah jazyka a myšlení ad.
- *Kognitivnolingvistické* uvažování o jazyku je uvažováním o jazykové kompetenci nositele jazyka, která je integrována do jeho kognitivní kompetence, tj. do rámce jeho schopnosti přijímat a zpracovávat údaje, ukládat je do paměti a vybírat je z ní při mentálních aktivitách založených na operacích s nimi. *Kognitivní lingvistika* je tedy směr lingvistiky obecně vycházející z předpokladu, že schopnost člověka osvojit si a užívat jazyk je součástí jeho kognitivních schopností, a jazyk a jeho užívání je proto třeba studovat v širším kontextu kognitivních aktivit člověka.

- **Srovnávací a historická gramatika 19. století (historickosrovnávací metoda)**

  Na začátku 19. století se v Dánsku a zejména v Německu rozvinula srovnávací a historická gramatika, tj. směr, který zahájil období moderní vědecké lingvistiky. Podnětem k jeho vzniku se stalo tzv. „objevení“ sanskrtu, tj. dávno vymřelého jazyka staroindických literárních památek. Ten byl sice znám už odedávna, avšak teprve v tomto období si jazykovědci uvědomili, že velké množství podobností mezi sanskrtem a moderními evropskými jazyky, tj. mezi útvary tak značně vzdálené v prostoru i v čase, nemůže být dílem náhody.

- Následovalo systematické porovnávaní různých jazyků a to postupně přineslo četné výsledky, které jsou trvalou součástí moderní lingvistiky. Je to zejména teorie o příbuznosti jazyků, objasnění jejich historického vývoje a jejich genetické klasifikace, zejména podrobný popis indoevropských jazyků a také vypracování fonetických metod a moderní artikulační fonetiky.

- ✓ Ve stejném období výjimkou byl pouze Wilhelm von Humboldt, který věnoval pozornost i živým současným jazykům.

- Základní metodou tohoto lingvistického směru (***historickosrovnávací jazykovědy, komparatistiky***) je ***historickosrovnávací metoda***, která kombinuje zkoumání jevů doložených v historii jednoho jazyka se srovnáváním odpovídajících údajů v jazycích příbuzných. Zkoumáním doložených starších údobí jednotlivých jazyků lze poznat jen změny z těchto údobí. Teprve srovnání s příbuznými jazyky umožňuje rekonstrukci stavu předhistorického. Tak se získává obraz o předhistorickém (indoevropském, baltoslovanském, praslovanském) vývoji hláskového systému, tvoření slov, morfologii, o vývoji významu slova a jeho etymologii. Tato metoda je ve své vrcholné podobě spjata se školou mladogramatickou.

Mladogramatismus

- V poslední čtvrtině 19. století vyvrcholily teorie srovnávací a historické gramatiky v tzv. mladogramatickém hnutí. **Mladogramatismus** vznikl uvědoměle jako škola. V 70.-80. letech 19. stol. mladí lingvisté v semináři G. Curtiuse v Lipsku v opozici vůči tradiční historickosrovnávací jazykovědě začali sami sebe nazývat *Junggrammatikern* (mladí gramatikové). Patřili do ní indoevropeisté B. Delbrück, K. Brugmann, H. Osthoff, slavista A. Leskien. Údajně toto označení přijali od germanisty F. K. T. Zarnckeho, který je tak ironicky nazval, chtěje vyjádřit jejich nezkušenost a agresivitu.
- Mladogramatikové věnovali ve svých dílech pozornost především otázkám fonetických změn a historickému pohledu na jazyk. Za jejich hlavní myšlenku bývá nejčastěji považována teze o ***nevyhnutelnosti fonetických zákonů*** (tvrzení, že pokud se určitá hláska v jistém kontextu a v daném období změnila, muselo k takové změně nutně dojít ve všech slovech, v nichž byla tato hláska ve stejném kontextu).
- Výsledky srovnávací a historické gramatiky shrnuly v několika monumentálních dílech například:
  - Hermann Paul: ***Principy dějin jazyka***, 1880
  - Karl Brugmann – Bertholdt Delbrück: ***Základy srovnávací gramatiky indoevropských jazyků***, 1886-1900.

- Jazykověda v mladogramatickém pojetí tedy patří mezi disciplíny historické, speciálně pak disciplíny kulturně historické. Největší vliv na rozvoj jazykovědy mělo explicitní formulování zákonů, jejichž platnost neznala podle mladogramatiků žádných výjimek. Stanovili některé důležité principy, jako je *princip analogie jazykových změn*. Působnost jazykových změn byla vždy omezena na příslušnou jazykovou skupinu a na čas, v němž změna probíhala. *Princip analogie* pak napomáhal vysvětlení některých změn, které nebylo možné vysvětlit v rámci stanoveného zákona, např. hláskového. Právě tato skutečnost se později stala předmětem kritiky ze strany strukturalistů.
- Hlavní úkoly, které si klade historickosrovnávací metoda:
  - zjistit a určit ***původ*** příbuzných jazyků;
  - event. ***zrekonstruovat*** přibližnou podobu prajazyka, ze kterého se příbuzné jazyky vyvinuly;
  - určit ***stupeň příbuznosti*** mezi danými jazyky – tím určit menší příbuzenské celky (na základě shodných, podobných a odlišných prvků – ***klasifikovat*** jazyky v rámci jazykové rodiny);
  - sledovat ***podmínky a příčiny*** paralelního obdobného vývoje jednotlivých jazyků;
  - sledovat ***možnosti vlivů*** jazyka na jazyk;

  všechny tyto úlohy jsou prostředkem k ***vysvětlení vývojových zákonů*** jednotlivých jazyků.
- Lipským mladogramatikům byli metodologicky blízcí již zmíněný freiburský a mnichovský germanista a indoevropeista H. Paul, vídeňský slavista V. Jagić, v Rusku tzv. moskevská škola reprezentovaná indoevropeistou F. F. Fortunatovem a skupinou slavistů kolem A. A. Šachmatova aj. Na české půdě je to období slavisty a bohemisty J. Gebauera a jeho školy - slavistů F. Pastrnka, V. Vondráka aj. (na názory mladogramatiků navazuje Gebauerova *Historická mluvnice jazyka českého* I-IV, 1894–1929) a také indoevropeisty, slavisty a bohemisty O. Hujera.

Strukturalismus

- Společným znakem strukturalistických postupů v jednotlivých vědních disciplínách bylo rozlišení pozorování od jeho popisu, resp. rozdíl mezi daty a abstraktními konstrukty (v jazykovědě se projevil jako rozdíl ***langue – parole***). Strukturalismus dále obecně pracuje se systémem opozic, respektuje hierarchii při popisu jevů atp.
- **Strukturalismus** jako jazykovědný směr, který se rozvinul v první polovině 20. stol. a značně ovlivnil současnou lingvistiky, zavedl do lingvistiky pojem struktury a systému.
- Hovoříme-li u nějakého jevu o jeho struktuře či systému, pak to obecně řečeno znamená, že se takový jev skládá z určitého počtu jednotek, které jsou mezi sebou propojeny vzájemnými vztahy, tj. jsou na sobě vzájemně závislé.
- Přirozené jazyky patří mezi velmi složité systémy a je u nich možné rozlišit celou řadu dílčích podsystémů (rovin, plánů), z nichž každý obsahuje jisté základní jednotky a je nějakým způsobem strukturován, včetně toho, že může obsahovat další podsystémy. U jazyka mluvíme např. o systému či plánu fonologickém, lexikálním a gramatickém.
- Systém a struktura jsou termíny, které se vztahují k počtu a uspořádání (vzájemným vztahům) jednotek v dané rovině. Kromě toho se ale termín struktura může vztahovat také k jednotlivým jednotkám dané roviny.
- O zavedení termínu struktura do lingvistiky se zasloužil především švýcarský lingvista Ferdinand de Saussure (1857-1913) několika cykly přednášek z obecné lingvistiky na Ženevské univerzitě v letech 1907-11. Jeho žáci pak v roce 1916, tj. tři roky po jeho smrti, vydali souhrn těchto přednášek pod názvem ***Kurs obecné lingvistiky***. Vydání tohoto díla se pokládá za počátek moderní, synchronní lingvistiky.

- Základní teze Saussurova, že **jazyk je systém znaků**, se stala základem současného pohledu na jazyk. F. de Saussure je tedy tvůrcem systémové lingvistiky založené na sémiotickém chápání jazykových jednotek (v jeho znakové koncepci jsou totiž zakotveny ideje, pojmy a termíny dalších tří myslitelů – Charlese Sanderse Peirce, Charlese Williama Morisse a Karla Bühlera).

- F. de Saussure vychází z „oboustranné psychologické entity“ „akustického obrazu“ a „pojmu“, které se navzájem asociují. V strukturalistické lingvistice tento ***bilaterální model znaku*** hraje klíčovou roli. F. de Saussure to vysvětluje mj. na lat. slově *arbor*, jehož „akustický obraz“ /arbor/ asociuje „pojem“ ‘strom’ a naopak „pojem“ ‘strom’ asociuje „akustický obraz“ /arbor/, přičemž slovo de Saussure považuje za základní jednotku jazyka i základní jednotku znakovou:

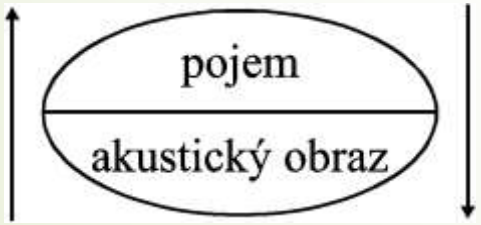

(české zobrazení podle de Saussure, 1989: 97)

- Jak je vidět i z de Saussurovy grafiky, soustředí se jeho model jazykového znaku na otázku vztahu mezi takto zobecněnou formou („akustickým obrazem“) a „pojmem“ slova či znaku, tj. na vztah mezi ***signifiant*** // ***označující*** (též ***signifikant*** či ***signans***) a ***signifié*** // ***označované*** (též ***signifikát*** či ***signatum***), zatímco vztah k předmětu mimojazykové reality (referentu) v tomto modelu nehraje roli, třebaže na úrovni sémantické se u de Saussura objevují termíny ***sens*** (smysl) a ***signifikation*** (význam) (de Saussure, 1989:21).
- Vztah akustického obrazu a s ním asociovaného pojmu F. de Saussure přirovnává ke stranám listu papíru a **označující** a **označované** považuje za nedílné. Tato nedílnost či nedílná jednota je podle něho výsledkem konvence, společenské „úmluvy“ (de Saussure, 1989: 51), kterou jednotlivec nemůže libovolně měnit, což zakládá stabilitu a přinejmenším relativní neproměnnost jazykového znaku. Tím je tento vztah zároveň primárně ***arbitrární***, nezávislý, libovolný, přirozeně nemotivovaný. ***Arbitrárnost*** označujícího a označovaného, která je pro F. de Saussura prvním principem (de Saussure, 1989: 98), se podle něho ukazuje např. v tom, že různé jazyky označují totéž různě. Tak je např. pojem ‘strom’ asociován s různými akustickými obrazy, tj. s lat. *arbor* /arbor/, č. *strom* /strom/, angl. *tree* /tri:/ apod., a bez znalosti konvence spojení označujícího a označovaného zvukový obraz neasociuje daný pojem a pojem naopak bez znalosti této konvence neasociuje, nemotivuje akustický obraz.

- Na rozdíl od mladogramatiků F. de Saussure považuje *synchronní popis jazyka* za stejně vědecký a oprávněný jako popis diachronní.
- F. de Saussure a po něm strukturalismus na rozdíl od směrů a škol dřívějších předložil *výzkum struktury jako program*. To se projevilo zejména při vnitřní analýze struktury, při rozlišení ***syntagmatických*** a ***asociativních*** (***paradigmatických***) vztahů. Základní rozdíl vidí F. de Saussure v tom že syntagmatické vztahy jsou vztahy *in praesentia*, protože se týkají jevů, které jsou v souvýskytu. Vztahy paradigmatické jsou *in absentia*, protože se týkají prvků, které nejsou aktuálně v téže výpovědi.
- Důrazem na systém jazyka (distinkce ***langue-parole*** a dál vztahy ***syntagmatické-paradigmatické***) a současný jazyk (distinkce ***synchronní-diachronní***), na hodnotu a znak se lingvistické myšlení výrazně reorientuje. Avšak jednak v důsledku toho, že *Kurs* byl vydán jako upravený jeho studenty a jen z jejich zápisků, a jednak i toho, že tu působily vlivy jednotlivých osobností, se strukturalismus a učení F. de Saussura vykládaly v závislosti na té které zemi poměrně různě. V jeho rodném městě tak vzniká **Ženevská škola** (zvl. Ch. Bally, později i E. Benveniste) a v Praze ve 30. letech 20. stol. mezinárodní **Pražská škola** (založená V. Mathesiem, dále též B. Havránek, B. Trnka, J. Vachek, V. Skalička, Rusové R. Jakobson, N. Trubeckoj, S. Karcevskij a volná řada dalších, např. Francouz L. Tesniére, Polák J. Kurylowicz, rakouský psycholog K. Bühler, Holanďan A. de Groot aj.).

- **Hlavní zásady strukturalistického směru jsou tyto:**

a) jazyk je systém, jehož jednotky jsou vzájemně závislé (postavení každé z nich je dáno jejím vztahem k ostatním jednotkám, není proto vhodné zkoumat je izolovaně od ostatních, jako to dělali často mladogramatikové;

b) u jazyků je možné a potřebné zkoumat nejen jejich vývoj; vedle diachronního hlediska je třeba uplatňovat také hledisko synchronní, tj. zkoumat jazykový systém jako celek v určitém okamžiku jeho vývoje;

c) v jazyce je třeba rozlišovat dvě složky: ***langue*** (jazyk jako jev společenský, sociální), tj. souhrn všech jednotek a konvenčních pravidel, tedy majetek celého jazykového společenství, a ***parole*** (promluvu), tj. konkrétní sdělení, které vysloví konkrétní mluvčí (samozřejmě na základě znalosti *langue*), tedy jev individuální;

d) jazykový znak se skládá ze dvou složek: ***signifiant***, tj. složka označující, jinak také zvukový obraz nebo konvenční sled hlásek či formální stránka znaku, a ***signifié***, tj. složka označovaná, jinak také pojem, tedy význam či obsahová stránka znaku.

- **Pražská škola (Pražský lingvistický kroužek)**

- Klasické období pražské školy je vymezeno lety 1926-1945 („Pražská škola“ bylo na mezinárodních odborných fórech už v roce 1931 pevně etablovaným označením pro ***Pražský lingvistický kroužek*** // ***PLK***) . Vznikla jako reakce na pozitivistickou jazykovědu, především na výlučně historicky orientovanou mladogramatickou školu. V návaznosti na F. de Saussura se hlásí jednoznačně k nazírání jazyka jako systému, který má být studován synchronně. Na rozdíl od F. de Saussura však *odmítá protiklad synchronie a diachronie*, protože diachronie není pro synchronii v žádném případě bezvýznamná, neboť jazykové systémy se vyznačují dynamickým charakterem.
- Představitelé PLK – přes svoji orientaci na F. de Saussura – odmítají také Saussurův nedialektický protiklad mezi *langue* a *parole* a také de Saussurovu absolutizaci pojmu systém. To je dáno jejich určením podstaty jazyka jako **funkčního systému**.
- **Základní tezí kroužku byl tedy důraz na funkci**: jednotky jazyka (věta, slovo, morfém) existují výhradně proto, že slouží nějakému záměru. Protože mají nějakou **funkci**. Proto také jazyk nebyl pojat jako systém (soubor) čistých forem, ale ve vztahu k vyjadřované realitě. Jinými slovy, charakteristickým rysem pražského strukturalismu byl především důsledný funkční přístup k jazykovým jevům a často i uplatňování funkčního hlediska v jiných oborech (literatura, estetika, folklór apod.).
- **Od ostatních strukturalistických škol se tedy pražská škola výrazně odlišuje tezí o neoddělitelnosti funkčnosti od jazykového systému (tzv. koncept prostředku a cíle).**

- Trvalým přínosem pro moderní lingvistiku byly zejména Mathesiova teorie o aktuálním členění větném, Skaličkova jazyková typologie, Trubeckého fonologie a Jakobsonova teorie příznakovosti, známá též jako binarismus.
- Funkčně-strukturální fonologie konstituovaná v průběhu 30. let organizovaným vystupováním členů Kroužku na mezinárodních fórech nejen zformulovala klíčové pojmy jako příznakovost, binární opozice, distinktivní rys, invariant aj. na zvukovém materiálu, ale sehrála klíčovou roli také při rozpracování funkčně-strukturální metodologie jako takové.
- Teorie spisovného jazyka a jazyková kultura

Na funkčně-strukturním způsobu nazírání je založena také *teorie spisovného jazyka*, vypracovaná už v PLK, která se dostala do centra pozornosti pražské jazykovědy po fonologii. Už to, že se teoretický zájem rozšířil na problematiku spisovného jazyka, bylo v jazykovědě něco nového, neboť mladogramatikové spisovnému jazyku pozornost téměř nevěnovali – chápali ho jako umělý tvar.

Současný spisovný jazyk se stal jedním z hlavních předmětů výzkumu. Bylo prokázáno, že spisovný jazyk se vyznačuje určitými specifickými rysy, především větší zásobou jazykových prostředků a větší stylistickou diferencovaností (ve srovnání s nářečími a běžnou mluvou), neboť je funkčně rozvrstven a musí se vyznačovat „pružnou stabilitou“, aby mohl plnit svoji funkci ve společenské komunikaci.

- ✓ S teorií spisovného jazyka jsou spojeny také otázky jazykové ***normy***. Pro koncepci pražské školy je podstatný nejen předpoklad různých funkčních vrstev uvnitř spisovného jazyka, modifikujících základní normu, nýbrž také požadavek, aby normy současného spisovného jazyka nebyly vyvozovány z jazyka dřívějších epoch, nýbrž zásadně ze současnosti, aby kultivovanost jazyka nebyla redukována na (výlučně historicky chápanou nebo puristicky zkreslenou) jazykovou správnost a aby byly jak lidový jazyk, tak jazyk spisovný (a ten ve vyšší míře) funkčně diferencovaný.
- ✓ Otázka normy se dále spojuje se snahami pražských lingvistů o pěstování ***kultury jazyka***.

- **Kodaňská škola (dánská glosematika)**

- Vznikla o málo později než PLK a jejím hlavním představitelem byl Louis Hjelmslev. Ve své teorii, kterou nazval glosematikou (podle *glosému* – minimální jednotky analýzy), se L. Hjelmslev pokusil vytvořit s použitím logiky a matematiky abstraktní teorii, kterou by bylo možno použít při rozboru kteréhokoli přirozeného jazyka, případně i jiných semiologických systémů.
- Na podkladě glosematiky má být vytvořen popis jazyka, který nesmí být kontradiktorický, musí být vyčerpávající a jednoduchý. Toto pořadí současně určuje sestupně preferenci jednotlivých vlastností. Vlastní výklad glosematiky je značně složitý, jeho základními body jsou: jazyk se skládá

1. z obsahu a vyjádření,
2. z textu a systému,
3. ze vztahu mezi obsahem a vyjádřením,
4. ze vztahu mezi textem a systémem,
5. z rozkladu jazykových znaků na elementárnější komponenty.

- Jazyk je pojímán Hjelmslevem jako speciální případ přenosu informace a je jedním z komunikačních prostředků.
- Přínosné je jeho rozpracování pojmu a termínu ***metajazyk*** – abstraktní logický jazyk, který by byl vhodný pro sestavení přesných vědeckých definic.

- **Americký strukturalismus (deskriptivismus)**

- Liší se od evropského strukturalismu *důrazem na antropologii*. Jeho hlavními představiteli byli Edward Sapir a Leonard Bloomfield.
- Filozofickým základem amerického strukturalismu je *behaviorismus*, tj. forma empirického mechanického materialismu, která nechává stranou „mentalistické" procesy lidského vědomí a omezuje se pouze na to, co je přístupné pouze bezprostřední zkušenosti a přímému pozorování. Právě tím je smysly postižitelné vnější chování (*behavior*); behavioristé se domnívají, že ho lze popsat metodami přírodních věd a vyložit ze souvislostí mezi stimulem a reakcí.
- Vedle angličtiny se věnovali především studiu indiánských jazyků. S tím souvisí i fakt, že u nich převažuje hledisko synchronní (u indiánských jazyků, které neznaly písmo, se nedochovaly žádné texty, proto ani nebylo možné zkoumat jejich starší podobu a jejich vývoj).
- Dalším charakteristickým rysem deskriptivismu je důraz na zkoumání jazykové normy a odhlédnutí od lexikálního obsahu (významu), a také snaha aplikovat při výzkumu matematické metody.
- Trvalým přínosem amerického strukturalismu je např. teorie bezprostředních složek, kterou využil později i Noam Chomsky ve své generativní gramatice.
- Historický deskriptivismus má i další historickou zásluhu – vypracoval přesné metody lingvistického popisu, např. distribuci, substituci, transformaci, složkovou analýzu. Úkolem těchto metod je vyvinout na bezprostředně pozorovatelných jazykových jevech pomocí jednoduchých operací všechny pojmy nutné pro popis vět a textů.

POUŽITÁ LITERATURA

- ČERNÝ, Jiří. *Úvod do studia jazyka*. 2. vyd. Olomouc: Rubico, 2008.
- ČERNÝ, Jiří. *Dějiny lingvistiky*. 1. soubor. vyd. Olomouc: Votobia, 1996.
- KARLÍK, Petr, ed., NEKULA, Marek, ed. a PLESKALOVÁ, Jana, ed. *Nový encyklopedický slovník češtiny*. První vydání. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2016.

- Děkuji za pozornost!